

CONTRIBUȚII LA ISTORIA ÎNVĂȚĂMÎNȚULUI ROMÂNESC DIN TRANSILVANIA.

ȘCOALA DIN CAILA, COMUNA ȘINTEREAG, JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD DE LA ÎNCEPUTURI PÎNĂ LA MAREA UNIRE DIN 1918

IOAN SIGMIREAN

Pe teritoriul Transilvaniei primele școli în sensul modern al cuvîntului, le-au avut naționalitățile conlocuitoare — datorită situației lor privilegiate în raport cu poporul român, socotit doar tolerat. Astfel, sașii din Bistrița și-au înființat primele școli încă din a doua jumătate a secolului al XIV-lea ¹.

Prima școală pentru românii din Transilvania a fost organizată în anul 1469 la Scheii Brașovului. Această școală, ce era sprijinită de domnii Țării Românești, a funcționat inițial în limba slavonă, iar apoi, în condițiile propagandei calvine din a doua jumătate a secolului al XVI-lea, respectiv din anul 1559, introducîndu-se predarea în limba română ². În secolul următor au funcționat școli românești la Hațeg, Alba Iulia, Lugoj, Caransebeș, Orăștie și Făgăraș ³. După anexarea Transilvaniei de către Austria și trecerea unei părți a românilor la biserica Romei, s-au înmulțit școlile românești. La Ilaj, în anul 1735, s-a înființat Școala românească elementară, iar la 1754 Gimnaziul românesc.

Pe teritoriul județului Bistrița-Năsăud, primele școli românești s-au înființat după anul 1763 cînd a luat ființă Regimentul de graniță. Este vorba de așa-numitele „școli triviale” care au funcționat încă

¹ K. Gündisch, în FI, IV, 1976, p. 156.

² Ion, Stanciu, O istorie a pedagogiei universale și românești pînă la 1900, Ed. didactică și pedagogică, București, 1977, p. 105 și p. 168.

³ Ibidem, p. 160.

de la finele secolului al XVIII-lea la Năsăud, Zagra, Telciu, Maieru, Monor, Prundu Bîrgăului; pentru ca în primele decenii ale secolului al XIX-lea să se înființeze școli românești și în celelalte comune din cadrul Regimentului de graniță năsăudean. Între acestea amintim și școlile din Florești și Nimigea, din apropierea comunei Șintereag, înființate în anul 1830. În dezvoltarea învățămîntului un rol deosebit îl va juca **Școala normală din Năsăud**, înființată în anul 1837, și **Liceul grăniceresc din Năsăud** care a luat ființă în anul 1863⁴. La Bistrița a luat ființă în anul 1825 **Școala primară românească unită**. După cum se poate observa, primele școli românești au fost organizate de bisericele calvină și greco-catolică, avînd și rol de propagare a ideilor promovate de cele două culte.

Biserica ortodoxă română din Transilvania își va putea înființa școli proprii după ce în anul 1781 a fost emis de către împăratul Iosif al II-lea Edictul de toleranță religioasă. Un moment important în ridicarea școlilor românești ortodoxe îl reprezintă Ordinul numărul 1.281 din 19 iulie 1816, emis de Curtea de la Viena, în baza căruia episcopul ortodox Moga dă o Circulară în data de 17 septembrie 1816 prin care se cere ca: „În tot satul unde este preot, să se înființeze și școală, iar dascălul să nu fie altul, ci cantorul bisericii și să aibă o ferdeală de grîu de la omul cu prunci și să fie iertat de darea capului și scutit de tot felul de greutăți de obște și să învețe pruncii a scrie cu slove latinești⁵.” În baza acestei circulare au luat ființă așa numitele „școli ale cantorilor”, care au funcționat sporadic cu puțini copii și fără să existe un local pentru școală.

Ca urmare a transformărilor schițate mai sus, în anul 1841 statistica școlilor din Transilvania scoate în evidență faptul că deși a avut loc o dezvoltare a învățămîntului românesc, el era rămas în urma învățămîntului naționalităților conlocuitoare. Din cele 2.840 sate din Transilvania existau școli în 1.628 dintre ele. Din acestea 298 erau școli românești, 962 erau școli maghiare, 353 erau școli germane și 13 erau școli mixte⁶.

În timpul regimului neoabsolutist instaurat după înăbușirea Revoluției de la 1848 (1849—1859) s-au creat condiții pentru extinderea numărului școlilor românești din Transilvania. Decretul Curții de la Viena din anul 1850 stabilea că în domeniul învățămîntului competențe au statul și biserica. În baza acestui principiu se dădea posibilitatea cultelor să-și organizeze școli confesionale întreținute de către credincioși. Sinodul din anul 1850 convocat la Sibiu de către episcopul Andrei Șaguna pentru biserica ortodoxă din Transilvania a hotărît ca: „... fiecare obște bisericească să-și facă școală... dascălii să

⁴ Nicolae Albu, *Istoria școlilor românești din Transilvania între 1800—1867*, Ed. did. și ped., București, 1971, pp. 147—159.

⁵ *Ibidem*, p. 81.

⁶ *Ibidem*, pp. 15—16.

fie de religiunea noastră... în școli nu sînt admise decît cărțile tipărite de tipografia diaceșană...⁷. Planul de învățămînt al școlilor populare, precum și organizarea acestora, a fost statornicit în anul 1854, rămîind în linii mari valabile pînă în anul 1918. Școlile populare românești de pe lingă bisericile ortodoxe din Transilvania au fost organizate în trei clase cu două despărțăminte fiecare⁸.

Pînă în anul 1856 învățătorii erau aleși de către obștea credincioșilor, de la această dată ei sînt numiți de către autoritățile școlare și bisericești superioare, fără ca obiceiul recurgerii la alegeri să fie cu totul abandonat. Dascălii erau plătiți de comună, dar mai primeau anual 20 florini din fondul sindoxiei⁹.

În aceste împrejurări din timpul regimului neoabsolutist, urmare directă a Revoluției de la 1848/1849, s-au înființat școli românești ortodoxe și în alte localități din județ, inclusiv la Caila. Într-un document din anul 1833, de fapt un raport al preotului Simion Sigmirean către protopopiat, se arată că la Caila existau 66 copii de vîrstă școlară, din care 29 băieți și 37 fete și că „... sătenii sînt săraci, nu au dascăl, nici școală, nici loc de școală”¹⁰. Rezultă, așadar că la Caila nu s-a aplicat pînă în anul 1833 indicația episcopului Moșca din anul 1816 cu privire la înființarea școlii naționale. În Conscripția din anul 1849 efectuată din ordinul autorităților bisericești și care urmărea să constate stricăciunile provocate bisericilor și școlilor românești în timpul revoluției, se precizează că: „Școală și învățător satul nu are... doară numai cantorul”¹¹.

Este clar că în intervalul 1833—1849 s-a organizat și la Caila „școala cantorului”, care probabil funcționa sporadic în casa acestuia cu copiii frunțașilor satului. Cantorul nu era altul decît Grigore Sigmirean absolvent al Gimnaziului din Bistrița, fiul lui Chiril, fratele preotului Simion, născut în anul 1815. Avînd în vedere durata treptelor școlare de atunci, faptul că Grigore Sigmirean a putut absolvi întîi o școală cu durată de trei ani, apoi o școală normală sau una gramaticală de asemenea cu durată de trei ani, și în final, gimnaziul amintit cu durată de cinci ani, înseamnă că pe la 18 ani s-a întors în sat și a deschis școala cantorului, deci probabil prin anul 1834.

Organizarea școlii din Caila în adevăratul sens al cuvîntului: să cuprindă majoritatea copiilor de vîrstă școlară, să dispună de o clădire destinată studiului, de dascăl etc. — a avut loc în toamna anului 1851, deci în anul școlar 1851—1852. Primul dascăl al școlii din Caila a fost același cantor Grigore Sigmirean, care, într-un raport din 10 aprilie 1852 adresat protopopiatului arăta: „Avem în sat școală

7 Ibidem, p. 86.

8 Ibidem, pp. 87—88.

9 Ibidem, p. 88.

10 Arhivele Statului Bistrița, Fondul Protopopiatului ortodox Bistrița, dosar nr. 19.

11 Ibidem, Inventar 56, pp.10—11.

gata. Se ține învățătură cu pruncii întrînsa. S-au ținut învățătură cu pruncii în cursul de iarnă (semestrul I) cinci luni, acum am început a învăța în cursul de vară (semestrul II) ... În continuarea raportului se arată că dascălul este plătit de căileni cu suma de 100 florini v.a. pe an. În încheierea raportului se precizează că „Prunci buni de umblat la școală sunt 55, parte bărbătească 30, muierească 25 și aceștia toți au umblat la școală în cursul de iarnă și au dat examen”¹².

Documentul prezentat mai sus, dovedește că școala din localitatea Caila s-a deschis, după obiceiul timpului, în noiembrie 1851, într-un real entuziasm de vreme ce toți copiii au frecventat cursurile. Probabil cei care au frecventat cursurile în anii anteriori au fost trecuți într-o clasă superioară sau cel puțin în clasa întâia, despărțămîntul al doilea. Clădirea școlii, modestă după cum o să vedem în paginile următoare, a fost construită pe locul unde astăzi se află căminul cultural din Caila.

După constituirea Austro-Ungariei și anexarea Transilvaniei la Ungaria, învățămîntul a fost organizat pe baza Legii lui Iószeff Eötvös din anul 1869, care a fost apreciată în epocă” ... ca lege democratică; mai ales pentru libertatea pe care o oferea pentru organizarea învățămîntului în limba maternă”¹³. Școlile confesionale române erau organizate în 6 clase, de fapt fiecare despărțămînt din sistemul anterior a devenit clasă de sine stătătoare. În locul limbii germane, ca a doua limbă alături de limba română, s-a introdus limba maghiară. Treptat, treptat, s-a cristalizat însă și în școală politica de maghiarizare promovată de autoritățile de la Budapesta. Ponderea orelor de limbă maghiară a sporit în programele școlare, se pune un accent mai mare pe geografia și istoria Ungariei, dascălii au fost obligați, începînd cu anul 1872, să-și obțină și atestatul de cunoscător al limbii maghiare, au fost interzise manualele tipărite la București și chiar pe teritoriul Transilvaniei, se pretindea românilor să-și construiască școli tip, costisitoare, după modelul școlilor de stat, se cerea și celor mai sărace comunități sătești să achite învățătorilor salarii echivalente cu cele achitate de stat. Politica de maghiarizare s-a accentuat după anul 1907 cînd a fost adoptată Legea Apponyi și a atins punctul culminant în anul primului război mondial (1916—1918) cînd s-a constituit „zona culturală” din apropierea graniței cu România. În cadrul acestei zone, școlile românești au avut mult de suferit, fiind în bună parte desființate sau transformate în școli de stat.

În acest cadru, școala din Caila, ca de altfel toate școlile românești din Transilvania, a trecut prin mari dificultăți pînă în anul 1918. Învățătorul Grigore Sigmirean a servit școala din Caila pînă în anul 1874, cînd se pare că s-a pensionat, el decedînd în anul 1874. Sătenii

¹² Ibidem, Inventar 82, p. 9.

¹³ Ștanciu, Op. cit., p. 339.

au ales și apoi a fost numit în slujbă învățătorul Iacob Boizeșan, originar din Caila (1842—1911) care a funcționat neîntrerupt din anul 1864 până în anul 1894. Iacob Boizeșan a fost absolvent al Școlii normale din Năsăud și a Cursului pedagogic de 2 ani din aceeași localitate. A obținut decret de învățător definitiv înainte de anul 1872 ; dar refuzînd sistematic să urmeze cursurile de învățare a limbii maghiare nu a obținut decretul nou de calificare cerut de autorități ¹⁴.

Dovada că locuitorii satului Caila au continuat să-și aleagă periodic învățătorul este dată de un document din anul 1876, de fapt un memoriu al sătenilor care cer protopopului să le confirme pe învățătorul Iacob Boizeșan ales de ei și nu pe candidatul preotului Ioan Sigmirean, respectiv pe fiul său Grigore Sigmirean (1847—1918). În memoriu se arată că... la data de 19 septembrie 1876 ne-am adunat în sala școlii spre a alege pe învățătorul prin vot... s-a fixat salariul de 60 florini v.a. și locul numit „Vătaștină”, care face în total 80 florini v.a.” ¹⁵. Acest salariu modest al învățătorului Iacob Boizeșan era adunat cu greutate de la căileni, care preferau în multe cazuri să-i dea băutură în locul banilor. De altfel, într-o scrisoare a parohului din Blăjenii de Sus — Vasile Bălan (tatăl viitorului mitropolit al Ardealului Nicolae Bălan) fost preot în Caila, referitor la situația anului 1886 se arată următoarele : „De douzeci de ani de cînd servește învățătorul în aceeași parohie, numai atunci și-au primit din salariu o sumă așa de mare, că pînă atunci trebuia să-și bea jumătate salariul său, pînă îl primea” ¹⁶. Este vorba de suma de 100 florini obținută de la Sporn Marcel în contul dreptului de crîsmărit.

Localul școlii era compus dintr-o singură încăpere, pe care trecerea anilor l-a deteriorat devenind inadecvat ținerii cursurilor. O descriere a înfățișării școlii din Caila și a dotării sale o face însuși Iacob Boizeșan într-o adresă din 11 ianuarie 1894 către Inspectoratul școlar din Bistrița, adresă pe care o reproducem aproape în întregime pentru valoarea sa informativă ca și pentru sentimentul de amărăciune ce se degajă din scrisul acestui dascăl de țară aflat în ultimul an de activitate, după 30 de ani de cînd funcționează în Caila și în al 35-lea an de slujbă (în perioada 1861—1863 a fost dascăl în Cușma) : „Mă silescu ca să facu ceva sporiu. Școala nu e corespunzătoare, prin peretele școlii de către răsăritul se vede afară, padimentul nu se vede pe sub tălpi...” în continuare adaugă : „Nu sînt bance în școală, fără numai niște scînduri puse pe niște pociumbi ; Lipsește materialul scripturistic, ... suntu silitu alu cumpăra de multe ori eu. Nu am baremu o tablă de perete, mașina de computu (de socotit), ..., mapa comitatului. În toată școala nu amu mai multu ca opt abecedare, două

¹⁴ Arhivele statului Bistrița, Fondul Protopopului ortodox Bistrița, Inventar 142, p. 4 și inv. 139, p. 337.

¹⁵ *Ibidem*, Inventar 96, p. 126.

¹⁶ *Ibidem*, Inventar 137, p. 117.

abecedare maghiare". Referitor la indicațiile și ordinele primite pentru dotarea școlii, ultimul fiind cel din anul 1889, arată că: „...tot zicu ..., dar în zadaru comitetulu e nepăsătoriu în asta privință. Domnul președinte ca directoru școlarulu e după dînșii ¹⁷.

Pentru o mai bună edificare prezentăm în continuare Raportul statistic pe anul școlar 1894—1895, partea referitoare la dotarea școlii din Caila ¹⁸:

- Starea clădirii — corespunzătoare ;
- Dacă școala are grădină — nu are ;
- Mese în școală — 1 masă ;
- Bănci în școală — 3 bănci ;
- Scaune în școală — 1 scaun ;
- Scrine (dulapuri) — nu are ;
- Table negre — o tablă ;
- Mașină de citit — nu are ;
- Mașină de socotit — o mașină ;
- Globuri — nu are ;
- Aparate — nu are ;
- Mape — nu are ;
- Modele pentru caligrafie — nu are ;
- Aparate pentru gimnastică — nu are ;
- Alte materiale — nu are ;
- Tomuri în bibliotecă — 6 buc.

Interesante sînt și datele referitoare la frecvența elevilor și la cunoștințele acumulate de ei în procesul instructiv-educativ. În anul școlar 1882—1883 existau în Caila un număr de 37 copii de vîrstă școlară de 6—12 ani din care frecventau cursurile 33 în primul semestru și 35 în semestrul al II-lea ; iar din copiii în vîrstă de 12—15 ani obligați să urmeze cursuri postșcolare de catehizare, din cei 17 au frecventat aceste cursuri nouă în semestrul I și șase în semestrul II. Deci au încheiat anul școlar un număr de 41 elevi din totalul de 54 înscriși. Din cei 41 elevi care au frecventat școala în anul școlar 1882—1883 rezultatele obținute au fost următoarele : elevi foarte buni „distingși” au fost 10 ; elevi „buni” au fost 19 ; elevi „debili” au fost 12 ¹⁹.

Frecvența copiilor la școală era sporadică, după cum rezultă dintr-un document întocmit în decembrie 1884. Din totalul celor 34 copii de vîrstă școlară de 6—12 ani cîți existau atunci în Caila 16 aveau cîte 36 absențe, 7 erau cu 24 absențe, 2 cu 22 absențe, 4 aveau 20 absențe, 2 aveau 16 absențe și 3 erau cu 12 absențe. Documentul precizează că „s-au administrat prima și a doua mustrare, nu s-au aplicat amenzi așa cum s-a procedat în alte școli” ²⁰. Multe absențe

¹⁷ *Ibidem*, Inventar 135, pp. 1—2.

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ *Ibidem*, Inventar 122, p. 617.

²⁰ *Ibidem*, Inventar 122, p. 26.

provin din lipsa de interes a căilenilor pentru școală, dar și din situația lor materială precară. Frecvența era de multe ori slabă și din cauza condițiilor de studiu din școală, sau a deselor epidemii. Un document din 7 februarie 1889 consemnează faptul că: „... La școala din Caila nu se pot ține cursuri din cauza molimei. De la Botezul pînă în data de astăzi au murit 11 prunci, dintre aceștia de școală au fost 5 prunci...”²¹.

La începutul anului școlar 1894—1895, în data de 18 oct., în locul lui Iacob Boizeșan, bolnav și pensionat, a fost numit învățător suplinitor în Caila teologul Alexandru Chifa, originar din Blăjenii de Jos. Căilenii nu au renunțat nici de această dată la „dreptul alegerii învățătorului” ei preferînd-ul pe învățătorul Ioan Mora din Șieu Sfîntu. Iată cum descrie Alexandru Chifa întîlnirea cu căilenii din data de 31 octombrie 1894: „Școala am aflat-o ... îndesată de oameni, care de care cu gură mai mare... Eu să părăsesc comuna Caila pînă îmi e bine, căci ei au dascăl pe Ioan Mora din Șfîntu și altul în loc nu le trebuie²². Hotărîrea autorităților bisericești și școlare a rămas însă valabilă, Alexandru Chifa a funcționat în calitate de învățător provizoriu, cu un salariu de 200 florini din octombrie 1894 pînă la finele anului școlar.

Începînd cu octombrie 1895 a fost numit învățător provizoriu în Caila Ioan Roman, care devine învățător definitiv prin Decretul nr. 397 din 17 octombrie 1902 al Consistoriului din Sibiu. Noul învățător a obținut testimoniul de calificare la Gherla²³.

Situația școlii din Caila nu s-a îmbunătățit substanțial pe timpul învățătorului Ioan Roman. În raportul statistic în decembrie 1899 se precizează faptul că școala la capitolul dotare a progresat față de anul 1894 cu trei bănci, o tablă neagră și două mape geografice. În continuare școala nu are dulapuri, aparatură, teren agricol; valoarea edificiului și a bunurilor sale fiind estimate la suma de 520 florini²⁴.

Situația școlii din Caila poate fi apreciată mai corect dacă e comparată cu situația celorlalte școli românești de pe raza Protopopiatului ortodox din Bistrița. Într-un raport despre starea parohiilor și școlilor pe anul 1897 se afirmă că edificiul școlar din Caila împreună cu alte 11 edificii școlare de pe raza protopopiatului puteau primi calificativul „corespunzător”. Clădiri școlare „necorespunzătoare” existau în localitățile Blăjenii de Jos, Chintelnic, Cușma, Ida (azi Viile Tecii). În localitățile Șfîntu și Șieu Mare nu existau edificii școlare, în aceste localități școlile erau de stat. În privința dotării școlilor românești același raport amintit mai sus consemnează faptul că aveau „o dotare necorespunzătoare școlile din Chintelnic, Caila, Blăjenii de Jos”.

21 *Ibidem*, Inventar 137, p. 120.

22 *Ibidem*, Inventar 167, pp. 122—123.

23 *Ibidem*, Inventar 189, pp. 178—181.

24 *Ibidem*, Inventar 178, p. 30.

Raportul precizează că școala din Caila, nu era dotată cu grădiniță școlară și făcea parte din cele 10 școli ale protopopiatului care nu aveau bibliotecă²⁵.

Ca urmare a îmbolnăvirii, învățătorul Ioan Roman a fost pensionat pentru 6 luni, apoi pe un an școlar. În locul său a fost numit „învățător provizor” în anul școlar 1907—1908 teologul Nicolae Tegean din Șieu-Cristur, absolvent al Gimnaziului Superior fundațional din Năsăud și al Școlii teologice pe care a absolvit-o în anul 1907²⁶. Deoarece boala lui Ioan Roman s-a prelungit, în anul școlar 1908—1909 a fost numit în calitate de „învățător definitiv” Macedon Pop din Mijlocenii Bîrgăului²⁷. Întrucît acesta s-a mutat în satul natal, în data de 15 mai 1910, în prezența lui Grigore Pletosu — protopopul din Bistrița —, a avut loc la Caila concursul pentru ocuparea postului de învățător la care au candidat Alexandru Tiboc din Buduș, care a obținut 5 voturi și Aurel Chifa din Blăjenii de Jos care a obținut 75 de voturi și postul de „învățător definitiv”.

Problema principală a satului Caila între anii 1906—1910 a fost edificarea unui nou lăcaș pentru școală. Inițiativa a aparținut protopopului și Consistoriului din Sibiu, care au cerut Consiliului parohial din Caila, în noiembrie 1906, să treacă la ridicarea unui nou edificiu școlar²⁹. Problema a rămas în dezbatere în cursul anilor 1907—1908. Într-un document din 11 martie 1908, preotul Ioan Langa raporta faptul că „În ce privește edificiul școlar, acesta e dificultos și amenință cu închiderea. Comitetul și sinodul nostru parohial... a luat hotărîrea să se clădească din nou. Prea onoratul Consistoriu luînd la cunoștință această hotărîre ne-a și trimis planul după care să se zidească”³⁰.

După o încercare de refacere a localului vechi, propusă de învățătorul Nicolae Tegean, s-a ajuns la concluzia că este nevoie de un local nou deoarece localul vechi lărgit prin spargerea unui perete amenința cu prăbușirea³¹.

Pentru zidirea noului local de școală s-a acordat „Comunei bisericești Caila în scopul zidirii unui edificiu de școală nou un ajutor din fondul cultural în sumă de 1.500 coroane”³². Pentru a aduna noi fonduri bănești s-a apelat la stat cu un împrumut de 12.000 coroane³³.

Contractul de zidire al noului local al școlii din Caila a fost încheiat cu Întreprinderea Horhondar și Zintz din Bistrița pentru suma de 11.000 coroane³⁴.

²⁵ *Ibidem*, Inventar 174, pp. 38—40.

²⁶ *Ibidem*, Inventar 210, p. 447.

²⁷ *Ibidem*, Inventar 218, pp. 116—117.

²⁸ *Ibidem*, Inventar 202, p. 21.

²⁹ *Ibidem*, Inventar 211, p. 203.

³⁰ *Ibidem*.

³¹ *Ibidem*, Inventar 218, p. 92 și 138.

³² *Ibidem*, Inventar 219, p. 210.

³³ *Ibidem*, Inventar 218, pp. 321—322.

³⁴ *Ibidem*, Inventar 220, p. 15.

Clădirea noului lăcaș de școală a fost ridicată la roșu în anul 1910, an în care s-a terminat și sala de clasă, clădirea în întregul său fiind terminată în anul 1911. Noul lăcaș de școală avea o sală de clasă mare, birouri pentru arhivă și învățător și un mic apartament pentru învățător, la care se adăuga beciul. Acest lăcaș de școală există și astăzi, după ultimul război mondial adăugându-i-se o nouă sală de clasă.

În anul dării în funcțiune a noii clădiri de școală existau în Caila 95 de copii de vîrstă școlară de 6—12 ani (48 băieți și 47 fete) și 35 de copii de 13—15 ani ce trebuiau să urmeze cursurile de catehizare (12 băieți și 23 fete). Din aceștia au frecventat școala 73 de copii de 6—12 ani și 28 de copii de 13—15 ani. Tot în acel an salariul învățătorului a fost ridicat la 600 de coroane, la nivelul salariului învățătorilor din școlile de stat³⁵.

În anii primului război mondial, mai ales după înființarea „Zonei culturale”, situația școlii din Caila s-a înrăutățit. Au fost făcute presiuni asupra învățătorului Aurel Chifa pentru a transforma școala națională în școală de stat. Fiindu-i frică de urmări acesta a acceptat, intrînd într-un grav conflict cu comitetul parohial din Caila care l-a demis din funcție, postul fiind suplinît de învățătorul pensionar Ioan Roman. Chifa va fi repus în post în anul 1919 prin intervenția noilor autorități românești din Bistrița, dar va pleca în curînd din localitate, postul fiind suplinît în continuare de Ioan Roman din anul școlar 1919—1920 pînă în anul școlar 1930—1931, cînd a venit învățătorul Șomfelean Iacob.

Făcînd un bilanț al activității școlii românești din Caila pînă la Marea Unire din anul 1918 putem afirma că ea a funcționat în condițiuni grele fiind mereu îngrădită de autoritățile statale austriece și apoi austro-ungare și existînd prin efortul și bunăvoința căilenilor care din ignoranță sau din sărăcie făceau cu greu față solicitărilor financiare. Școala n-a reușit să școlarizeze toți copii de vîrstă școlară, n-a lichidat plaga analfabetismului. În ciuda acestor realități, școala românească din Caila, ca de altfel toate școlile naționale din Transilvania, a reprezentat un focar de lumină și speranță, a fost făclia aprinsă ce a menținut trează și a amplificat conștiința națională, pregătînd astfel realizarea marelui edificiu național de la 1 Decembrie 1918 — Unirea Transilvaniei cu România.

35 Ibidem.